

О. О. КВАША

Оксана Олександрівна Кваша, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОДЕРЖАННЯ ХАБАРА, ВЧИНЕНЕ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ

Одним із пріоритетних напрямів кримінальної політики є боротьба з корупцією. І хоча дане поняття не може бути зведене до певного суспільно небезпечного діяння, за своєю юридичною природою корупція є близькою до хабарництва. Хабарництво притаманне будь-якій державі, а в сучасній Україні хабарництво загалом сильно поширене. Пересічні громадяни сприймають хабарництво як поведінкову норму, адже даванням хабара вирішується переважна більшість питань. Так, за деякими опитуваннями, приблизно 30 % жителів України хоч раз у житті давали хабара для досягнення таким чином тієї чи іншої мети; при цьому 72 % хабародавців робили це з власної ініціативи, а 86 % до того ж вважали, що такий засіб серйозно допомагає вирішувати проблеми¹. Хоча, в реальній дійсності ці показники набагато вищі.

Починаючи з 1986 р. кваліфікованим складом одержання хабара стало визнаватися його одержання за попередньою змовою групою осіб. І вже наприкінці минулого століття вчені констатують зростання групового хабарництва². Проблеми протидії хабарництву отримали ґрунтовне висвітлення в працях українських вчених. Серед українських дослідників у галузі кримінального права внесок у вирішення даної проблеми зробили О. Ф. Бантишев, І. А. Гельфанд, О. Г. Кальман, О. М. Костенко, О. М. Литвак, В. С. Лукомський, П. С. Матишевський, М. І. Мельник, Д. Г. Михайленко, В. О. Навроцький, А. В. Савченко, О. Я. Светлов, А. Н. Трайнін, В. І. Тютюгін, Б. С. Утевський, О. В. Ус, М. І. Хавронюк та інші. Однак слід відзначити складність об'єктивної сторони одержання хабара, дискусійність деяких положень щодо кваліфікуючої ознаки – «за попередньою змовою групою осіб» та співвідношення її з нормами розділу «Співучасть у злочині» Загальної частини КК України. Крім того, значні проблеми виникають у правозастосуванні, у тому числі в частині розмежування даного кваліфікованого складу злочину від інших проявів співучасті в одержанні хабара. Тому існує необхідність детального дослідження кримінальної відповідальності за одержання хабара за попередньою змовою групою осіб, що і є метою даної статті.

Насамперед, необхідно визначити суб'єктний склад одержання хабара за попередньою змовою групою осіб, а саме відповісти на питання: чи обов'язково для притягнення до кримінальної відповідальності за даною ознакою частини 2 ст. 368 КК всі співучасники повинні бути наділені спеціальними ознаками службової особи. Згідно з п. 16 Постанови Пленуму ВС України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26.04.2002 р. хабар належить визнавати одержаним за попередньою змовою групою осіб, якщо злочин спільно вчинили декілька службових осіб (дві або більше). Таким чином, якщо про одержання хабара домовилися декілька осіб, із яких лише одна є службовою, то кваліфікуюча ознака «вчинення за попередньою змовою групою осіб» відсутня.

Щодо розуміння кваліфікуючої ознаки – «вчинення за попередньою змовою групою осіб», то традиційно переважає позиція, що злочин повинен кваліфікуватися за ознакою вчинення його за попередньою змовою групою осіб лише тоді, коли особи брали безпосередню участь у його виконанні. Такий підхід був зумовлений у тому числі й роз'ясненнями Пленуму Верховного Суду України, 25 грудня 1992 р. № 12 «Про судову практику у справах про корисливі злочини проти приватної власності». Відповідно науковці наполягали, що дана кваліфікуюча ознака передбачає тільки співвиконавство, а в іншому випадку слід посилатись на відповідну норму Загальної частини КК. Прийняття нової Постанови «Про судову практику у справах про злочини проти власності» № 10 від 06.11.2009 р. не змінило цей підхід, як і Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7.02.2003 р., де зміст розглядуваної кваліфікуючої ознаки визначено таким чином: у позбавленні потерпілого життя брали участь декілька осіб (дві і більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовились про спільне його виконання.

І нарешті, розглянемо тлумачення даної ознаки у вищезазначеній Постанові про хабарництво. У п. 16 міститься, на перший погляд, кардинально протилежна позиція: «відповідно до ч. 2 ст. 28 КК хабар належить визнавати одержаним за попередньою змовою групою осіб, якщо злочин *спільно вчинили* (курсив мій – О. Кваша) декілька службових осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до його початку, про це домовилися (як до, так і після надходження пропозиції про давання хабара, але до його одержання)». Однак надалі читаємо наступне: для кваліфікації одержання хабара як вчиненого за попередньою змовою групою осіб не має значення, як були *розподілені ролі між співвиконавцями* (курсив мій – О. Кваша). З наведеного очевидно є суперечність: ст. 27 КК передбачає *розподіл ролей між співучасниками* - виконавець, організатор, підбурювач, пособник. Тому не може йтися про можливість розподілу ролей між співвиконавцями одержання хабара (не співучасниками). Вкрай суперечливо уявляється позиція, що *«ролі між співвиконавцями розподілятися можуть, але розподіл проходить лише в рамках функцій виконавця, тобто розподіляються ролі у виконанні діяння, що становить об'єктивну сторону складу відповідного злочину»*³. Непереконливо звучить теза: розподіл ролей між співвиконавцями в рамках функцій виконавця. Очевидно, слід чітко відрізнити ролі і функції, коли йдеться про співучасників злочину: між співвиконавцями можуть розподілятися функції, але ніяк не ролі, адже всі співвиконавці виконують у злочині одну єдину роль – виконавця злочину.

Не можна погодитись і з тим, що у будь-якому випадку співучасть буде мати форму, проте не обов'язково, щоб це була одна із форм, передбачена ст. 28 КК, адже співучасть у деяких випадках не утворює групи⁴. Щодо першої тези відзначимо, що у ст. 28 КК викладено вичерпний перелік форм співучасті. Форма є завжди формою певного змісту, способом його існування, внутрішньою структурою і зовнішнім виразом. Філософи відзначають, що саме форма конституює зміст⁵. Слід водночас зазначити, що відповідність форми змісту не слід розуміти так, що зміст може виражатися обов'язково в одній якій-небудь формі. Одному і тому ж змісту може відповідати ряд форм⁶.

Щодо другої тези заперечимо проти намагання окремих науковців вивести групу осіб, яка вказується в Особливій частині КК як кваліфікуюча ознака, за межі співучасті у злочині. Прибічників позиції щодо розуміння змісту кваліфікуючої ознаки складу злочину «за попередньою змовою групою осіб» у нормах Особливої частини КК як співвиконавства досить багато: Р. Р. Галіакбаров, В. М. Биков, А. Ф. Зелінський, І. Г. Погребняк, М. С. Уткін, О. М. Царгородцев, М. Д. Шаргородський та інші. Найбільш послідовним з них є Р. Р. Галіакбаров, який груповим злочинном визнає лише такий, де кожний учасник умисно, узгоджено з іншими, спільно, у повному обсязі чи частково здійснює *виконання* єдиного для всіх учасників злочину⁷. Одним із положень викладеної концепції є наступне: на відміну від складної співучасті (співучасті з розподілом ролей) інша форма – співвиконавство – регламентується спеціальними нормами в межах Особливої частини, які формулюють правила, що розповсюджуються не на всі, а лише на деякі персоніфіковані законодавцем види злочинів.

На наше переконання, науково обгрунтованою, і такою, що впливає із тлумачення норм інституту співучасті у злочині, є інша позиція, яка полягає у тому, що група, яка діє за попередньою змовою, може мати місце як у співвиконавстві, так і у формі співучасті з розподілом ролей. Причиною настання шкідливих наслідків у злочинах, скоєних у співучасті з розподілом ролей, є узгоджена спільна діяльність усіх співучасників незалежно від виконуваної у злочині ролі. Дії кожного співучасника є складовими одного феномену, який утворюється ще й складовими діями інших співучасників – спільної причини настання єдиного злочинного результату.

Проте окремі вчені доходять висновку, що аналіз ч. 2 ст. 28 КК не дозволяє зробити однозначний висновок щодо статусу та ролі учасників такої групи. Д. Г. Михайленко аргументує свою позицію тим, що оскільки на відміну від ч. 1 ст. 28 КК, в якій прямо йдеться про декількох виконавців, у ч. 2 ст. 28 КК вид співучасника конкретно не визначений, проте, з іншого боку, можна зробити висновок, що в ч. 2, як і в ч. 1 ст. 28 КК мова йде принаймні про двох виконавців (співвиконавців), оскільки ці норми вживають одне й теж поняття – «група осіб», що за правилами законодавчої техніки повинні мати однаковий зміст⁸. По-перше, наголосимо на недосконалості і самого поняття групи осіб, закріпленого в ч. 1 ст. 28 КК, оскільки і при співучасті без попередньої змови можливий розподіл ролей, зокрема пособництво чи організаторська діяльність. Тому ми підтримуємо внесення змін у ч. 1 ст. 28 КК у такій редакції: «участь у злочині декількох (двох або більше) осіб без попередньої змови між собою»⁹. Водночас такі зміни дозволять зняти проблему тлумачення поняття групи осіб за попередньою змовою через посилання на ч. 1 ст. 28 КК, де йдеться виключно про виконавців злочину.

І, по-друге, аналіз ч. 2 ст. 28 дозволяє все ж таки зробити однозначний висновок щодо групи осіб за попередньою змовою - мова йде про спільне вчинення злочину, а не лише «виконання». Вказані положення ст. 28 КК є універсальними для кримінального закону, адже, за влучним висловом Ф. Г. Бурчака, «в Загальну частину кодексу поміщені положення, які являють собою узагальнену характеристику однотипної за своєю природою злочинної діяльності, які при їх поєднанні з диспозиціями конкретних статей Особливої частини органічно входять в систему ознак їх складів...»¹⁰.

Ми багато приділили уваги роз'ясненням цих законодавчих положень Пленумом Верховного Суду України, хоча, як відомо, вони не мають загальнообов'язкового значення, а носять рекомендаційний характер. Однак вони є своєрідним актом професійного тлумачення чинного КК України, яких мусять притримуватись суди нижчого рівня при розгляді кримінальних справ. Тому вчені відносять їх до джерел українського кримінального права¹¹.

На жаль, науково-практичні коментарі до Кримінального кодексу переважно повторюють положення Постанови Пленуму ВС України¹². І лише у Коментарі за редакцією В. В. Сташиса, В. Я. Тація відстоюється інша позиція, при чому, послідовно по коментарях даної кваліфікуючої ознаки у злочинах проти власності, життя, в сфері службової діяльності тощо¹³. При чому автори (В. І. Тютюгін) при коментуванні саме ч. 2 ст. 368 КК висловлюються найбільш категорично: «службові особи визнаються учасниками групи незалежно від того, як були розподілені ролі між ними і які конкретні дії виконувала у злочині кожна з них. Закон (ч. 2 ст. 28 КК) не вимагає для цієї форми співучасті обов'язкового співвиконавства співучасників злочину.

Наявність таких діаметрально протилежних підходів у науці і на практиці зумовлена наступними чинниками. У кримінальному праві сутність об'єктивного характеру спільності при співучасті розкривається переважно через категорію причинного зв'язку. Вчинення співучасниками спільних дій тягне спричинення спільного злочинного результату, який є спільним і неподільним для всіх учасників злочину, і підлягає ставленню у вину кожному з них.

Очевидно, тлумачення кваліфікуючої ознаки «вчинене за попередньою змовою групою осіб» як виключно співвиконавства зумовлене визнанням наявності причинного зв'язку при співучасті лише між діями безпосереднього виконавця і злочинним результатом. Так Н. М. Ярмиш наголошує, що оскільки «дії другорядних співучасників – підбурювача, організатора, пособника – лише зумовлюють вчинення злочину виконавцем; вони виступають у якості умови, а не причини заподіяної ним шкоди»¹⁴.

Однак злочинний результат у співучасті спричинюється спільними, взаємопов'язаними та взаємодовнюючими діями і підбурювача, і пособника, і, тим більше організатора злочину, який контролює процес вчинення злочину від його початку до завершення. Співучасть у злочині є системою взаємопов'язаних злочинних діянь, які зумовлюють одне одного, і зрештою детермінують настання злочинного результату. Будь-які дії чи бездіяльність, що здійснювалася у зв'язку із вчиненням злочину, але яка не пов'язана причинним зв'язком із настанням суспільно небезпечних наслідків, не може розглядатися як співучасть взагалі. Тому спільність як конститутивна ознака співучасті у злочині насамперед означає вчинення співучасниками спільних дій, які призводять до спричинення спільного злочинного результату, який є спільним і неподільним для всіх учасників злочину, і підлягає ставленню у вину кожному з них. Отже, ігнорування причинного зв'язку як необхідної ознаки спільності дій співучасників приводить в одних випадках до звуження поняття співучасті, а в інших – до надмірного розширення, до визнання співучасниками осіб, причетних до злочину¹⁵.

Отже, причиною настання шкідливих наслідків у злочинах, скоєних у співучасті, є спільна діяльність усіх співучасників незалежно від виконуваних ролей. Дії кожного співучасника являють собою складову частину, яка разом з іншими чинниками, утворює єдину причину. Принцип причинності носить всезагальний характер, він однаково поширюється як на природу, так і на суспільство; не становить виключення у цьому відношенні і прояви злочинної поведінки, у тому числі вчинення злочину у співучасті¹⁶. Тому дана кваліфікуюча ознака при одержанні хабара має ставитися за вину всім співучасникам, незалежно від виконуваних ролей.

Саме тому тлумачення змісту кваліфікуючої ознаки «вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб» в Особливій частині КК України виключно як співвиконавства не відповідає змісту норм, що утворюють інститут співучасті у злочині. Таке тлумачення даної ознаки передбачає змішування різних за змістом понять «спільне вчинення злочину» та «спільне виконання злочину». У ч. 2 ст. 28 КК на відміну від частини першої даної статті поняття «вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб» не обмежене спільним виконанням злочину. Крім того, для всіх форм співучасті характерною є наявність причинного зв'язку між діями кожного із співучасників (незалежно від виконуваних ролей) і спільним злочинним наслідком. Очевидно, що ролі між співучасниками і розподіляються саме для того, щоб полегшити досягнення злочинного результату та мати більше шансів уникнути кримінального переслідування. А тому вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб з розподілом ролей (особливо, за наявності організатора злочину) підвищує суспільну небезпеку вчиненого порівняно із спільним виконанням злочину за попередньою змовою. Тому, на наш погляд, формулюючи кваліфікований склад групових злочинів законодавець врахував підвищену небезпеку спільності дій незалежно від їх характеру у вчиненні злочину. На підставі викладеного більш правильною видається позиція, за якою одержання хабара за попередньою змовою групою осіб передбачає участь у такій групі кількох службових осіб незалежно від виконуваних ролей. При цьому дії службової особи, яка безпосередньо одержала хабар кваліфікуються за ч. 2 ст. 368 КК, а дії інших співучасників кваліфікуються за відповідною частиною ст. 27 КК та ч. 2 ст. 368 КК. Отже, слід внести зміни до Постанови Пленуму Верховного Суду № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р в тій частині, де тлумачення кваліфікуючої ознаки «вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб» зводиться до співвиконання злочину і відповідно не відповідає законодавчій дефініції.

Досягнення домовленості між декількома особами про спільне вчинення одержання хабара свідчить про створення цієї групи і вже становить готування до одержання хабара. Попередня змова у розумінні ч. 2 ст. 28 КК є наявною, якщо між співучасниками досягнута домовленість, у межах якої вирішено основні питання, що стосуються події злочину (зміст діяння, орієнтовний час та місце його вчинення), а також визначені хоча б у загальних рисах ролі чи функції кожного з них. Як вірно зазначає С. Д. Шапченко, за змістом попередня змова наявна, якщо до початку виконання одним із співучасників діяння, між співучасниками досягнута домовленість, в межах якої вирішені основні питання, що стосуються події злочину (зміст діяння,

орієнтовний час та місце його чинення)¹⁷. Отже, до змісту попередньої змови при одержанні хабара входить домовленість про спільне з іншими службовими особами використання службового становища, а також про предмет та розмір хабара, який співучасники мають намір одержати.

Одержання хабара за попередньою змовою групою осіб необхідно кваліфікувати за ч. 2 ст. 368 КК незалежно від того, чи знав про групу хабародавець.

На початку статті відзначався взаємозв'язок суспільно небезпечних явищ – хабарництва і корупції, а остання у свою чергу розглядається як конститутивна ознака організованої злочинності: «хабар – корупційний зв'язок» є однією з основних умов життєздатності вищого рівня організованої злочинності¹⁸. Як відомо, в структурі організованої злочинності діють такі стійкі злочинні об'єднання як організована група і злочинна організація. У статті 368 КК не виокремлено кваліфіковані складі, які б враховували вищенаведені обставини. Загалом вважається, що одержання хабара організованою групою службових осіб, також слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 368 КК, оскільки обов'язковою ознакою такої групи є попередня змова її учасників¹⁹.

Не всі погоджуються з таким підходом, справедливо наголошуючи на тому, що у випадку кваліфікації одержання хабара організованою групою лише за ч. 2 ст. 368 КК не враховується, що злочин вчинений саме організованою групою. Разом з тим не зовсім вдалою є пропозиція кваліфікувати такі дії за ч. 3 ст. 28 КК та ч. 2 ст. 368 КК²⁰. Адже така кваліфікація не дозволить призначити співучасникам організованої групи більш суворе покарання. Отже, враховуючи, що «вся діяльність організованої групи в цілому виявляється причиною результатів, що настали»²¹, пропонуємо доповнити ч. 3 ст. 368 КК кваліфікуючою ознакою «вчинене організованою групою осіб».

У зв'язку із вищенаведеним виникає проблема кваліфікації злочинів, вчинених службовими особами, які є учасниками злочинних організацій. З цього приводу в теорії кримінального права та на практиці існує позиція, відповідно до якої норми про відповідальність за діяльність злочинних організацій (їх організацію, участь в таких організаціях, участь у окремих посяганнях, вчинюваних такими організаціями) охоплюють і всі злочини, вчинені в їх складі. Тому автори аналізованого вище Коментаря відповідно наполягають, що вчинення злочинною організацією злочинів, санкції за які не перевищують 12 років позбавлення волі, охоплюються ст. 255 КК і не вимагають додаткової кваліфікації²². Тобто якщо хабар був одержаний службовими особами, які є учасниками злочинної організації, то вчинене слід кваліфікувати лише за ч. 1 ст. 255 КК.

Однак все ж переважає підхід, згідно з яким злочини, вчинені в складі злочинної організації, слід кваліфікувати самостійно, за сукупністю з нормами, які передбачають відповідальність за створення злочинних організацій, участь у них чи у вчинених ними злочинах²³. На таких позиціях стоїть і Верховний Суд України: саме така кваліфікація відбита у п. 15 Постанови Пленуму Верховного суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями». Наведена позиція є обґрунтованою, адже вже саме створення злочинної організації, незалежно від вчинення нею злочину, є закінченим складом злочину (ст. 255 КК України).

Таким чином, нами доведено, що кримінальна відповідальність за одержання хабара за попередньою змовою групою осіб повинна наставати за участь у такій групі кількох службових осіб незалежно від виконуваних ролей. У подальшому отримані висновки сприятимуть вирішенню питання про підстави відповідальності за співучасть у хабарництві.

¹ Янковий М. О. Стан і тенденції розвитку корупції в Україні / М. О. Янковий, М. Ф. Головченко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 40.

² Журавський В. С. Корупція в Україні – не політика / Журавський В. С., Михальченко М. І., Михальченко О. М. – К.: Фенікс, 2007. – С. 79.

³ Михайленко Д. Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара). – Дис. ... канд. юрид. наук. – 12.00.08. – Одеса, 2009. – С. 162.

⁴ Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів / М. Й. Коржанський. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – С. 77.

⁵ Булатов М. О. Філософський словник / М. О. Булатов. – К.: Стило, 2009. – С. 187.

⁶ Анохіна Л. С. Проблеми класифікації форм співучасті у злочині // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08alscuz.pdf>

⁷ Галиакбаров Р. Р. Квалификация групповых преступлений / Р. Р. Галиакбаров – М.: Юрид. лит., 1980. – С. 6.

⁸ Михайленко Д. Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара): дис... к-та юрид. наук : спец. 12.00.08. / Д. Г. Михайленко. – Одеса, 2009. – С. 160.

⁹ Головкін О. В. Групова злочинність: специфіка виникнення і розвитку, механізми попередження: [монографія] / Головкін Олександр Васильович. – К.: Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи. – 2007. – С. 20.

¹⁰ Бурчак Ф. Г. Соучастие: социальные, криминологические и правовые проблемы / Ф. Г. Бурчак. – К.: Вища школа, 1986. – С. 94–95.

¹¹ Гришук В. К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права: [навч. посібник] / В. К. Гришук – Львів: ЛДУВС, 2009. – С. 82.

¹² Науково-практичний коментар Кримінального кодексу. – 6-те вид., переобл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2009. – С. 1016; Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу / За ред. С. С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 801.

¹³ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 357, 503, 1008.

- ¹⁴ Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ) / Н. Н. Ярмыш. – Х.: Право, 2003. – С. 137.
- ¹⁵ Абасов Г. Г. Спільність як об'єктивна та суб'єктивна ознака у співучасті: проблеми теорії та практики // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08aggtt.pdf>
- ¹⁶ Єфремов С. О. Причинний зв'язок як об'єктивна ознака співучасті у злочині / С. О. Єфремов // Альманах кримінального права. – 2008. – Вип. I. – С. 225.
- ¹⁷ Шапченко С. Д. Співучасть у злочині: постатейний коментар до розділу VI Загальної частини Кримінального кодексу України / С. Д. Шапченко // Законодавства України. Науково-практичні коментарі. – 2003. – № 9. – С. 89.
- ¹⁸ Годунов И. В. Энциклопедия противодействия организованной преступности / И. В. Годунов. – М.: Наука, 2004. – С. 268.
- ¹⁹ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація]. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 1008.
- ²⁰ Михайленко Д. Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара): дис... к-та юрид. наук: спец. 12.00.08. / Д. Г. Михайленко. – Одеса, 2009. – С. 168.
- ²¹ Нікіфоров В. Ю. Проблеми кваліфікації співучасників в організованій групі та злочинній організації // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08alsucz.pdf>
- ²² Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 711.
- ²³ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – К.: Дакор, 2008. – С. 904.

Резюме

У статті обґрунтовано, що кримінальна відповідальність за одержання хабара за попередньою змовою групою осіб повинна наставати за участь у такій групі кількох службових осіб. Кваліфікація за ч. 2 ст. 368 КК України повинна мати місце як у співвиконавстві, так і у формі співучасті з розподілом ролей.

Ключові слова: одержання хабара, попередня змова, співучасть, розподіл ролей.

Резюме

В статье обосновано, что уголовная ответственность за получение взятки по предварительному сговору группой лиц должна наступать за участие в такой группе нескольких должностных лиц. Квалификация по ч. 2 ст. 368 УК Украины должна иметь место как при соисполнительстве, так и в форме соучастия с распределением ролей.

Ключевые слова: получение взятки, предварительный сговор, соучастие, распределение ролей.

Summary

The article substantiates that criminal liability for accepting a bribe on preliminary arrangement by group of persons should advance for taking part in such a group of several officers. Qualification for Part 2 of Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine should take place as in the co-doing, and in the form of complicity with the distribution of roles.

Key words: accepting a bribe, conspiracy, complicity, the distribution of roles.

Отримано 29.03.2011

М. В. КОРНІЄНКО

Максим Вікторович Корнієнко, кандидат юридичних наук, доцент Одеського державного університету внутрішніх справ

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАШОЇ ДЕРЖАВИ

Злочинність являє собою специфічну форму антигромадських явищ. Ціна злочинності величезна. Злочини заподіюють шкоду особистості, економіці, екології, громадському порядку, суспільній безпеці, державній владі та іншим об'єктам посягання. У ціну злочинності включають і величезні витрати суспільства, спрямовані на боротьбу з нею, відновлення справедливості, покарання винних та утримання останніх в ізоляції. Злочинність неповнолітніх є складовою частиною злочинності взагалі, але, у той же час, має свої специфічні особливості, що дозволяє розглядати її як самостійний об'єкт кримінологічного вивчення.

Аналіз статистичних даних МВС України свідчить про те, що у структурі злочинності неповнолітніх домінуюче місце належить групі злочинів проти власності – крадіжкам, грабежам, розбоям, шахрайствам, вимаганням. До 65 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів складають цю групу. Цей показник значно перевищує частку вказаних видів посягань у загальній структурі злочинів, що реєструються за лінією